

УДК 099.5:027.7:378.4(477.74–21)

DOI: [https://doi.org/10.18524/2707–3335.2021.1\(25\).231464](https://doi.org/10.18524/2707–3335.2021.1(25).231464)

Бикова Тетяна Миколаївна,

завідувач відділу наукової обробки документів та організації каталогів
Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
вул. Преображенська, 24, м. Одеса, 65082, Україна
тел.: (048) 722 12 10
e-mail: library@onu.edu.ua

Купріянова Наталя Миколаївна,

завідувач сектора інформаційно-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
вул. Преображенська, 24, м. Одеса, 65082, Україна
тел.: (048) 722 12 10
e-mail: library@onu.edu.ua

ОСОБИСТЕ КНИЖКОВЕ ЗІБРАННЯ ІСТОРИКА, АРХЕОЛОГА, НУМІЗМАТА, ПРОФЕСОРА ОДЕСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТА ПЕТРА ЙОСИПОВИЧА КАРИШКОВСЬКОГО-ІКАРА У ФОНДАХ НБ ОНУ

У статті здійснено предметно-тематичний аналіз складу особистого книжкового зібрання П. Й. Каришковського-Ікара, що зберігається у фондах Наукової бібліотеки. Висвітлено історію передавання зібрання Науковій бібліотеці Одеського національного університету імені І. І. Мечникова у 2019 р. Приділено увагу окремим виданням, що ілюструють зміну наукових інтересів власника. Розглядаються представлені у колекції рідкісні та цінні видання початку ХХ ст.

Ключові слова: Каришковський-Ікар П. Й., Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова, книжкове зібрання, колекція рідкісних та цінних видань.

В останні десятиліття все більшу увагу дослідників привертають особисті книжкові зібрання вчених, що зберігаються в бібліотеках і архівах України. Ці зібрання – не тільки важливе джерело про інтелектуальне життя їх власників, але й дозволяють відтворити маловідомі факти їх біографії. Позначки, записи, міркування, що містяться на сторінках книг, мають певну наукову цінність. У поєднанні з традиційними дослідженнями вивчення цих матеріалів дозволить отримати цікаві результати, а іноді відкрити нові факти, не зафіксовані в інших джерелах.

За довгу історію Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова її фонди неодноразово поповнювалися книжковими колекціями і зібраннями, що раніше належали відомим особам – професорам університету, громадським і політичним діячам. Сьогодні Наукова бібліотека має у власному фонді 21 книжкову колекцію і зібрання. Ці колекції різнопла-

нові за своїм складом і відображають наукові та культурні інтереси їх збирачів. У них представлені інкунабули, стародруки, рідкісні та цінні видання більш ніж 20 мовами світу.

Останнім за часом надходження є зібрання вченого-енциклопедиста, антикознавця, фахівця з нумізматики, грецької та латинської епіграфіки Північного Причорномор'я, професора ОДУ Петра Йосиповича Каришковського-Ікара (1921–1988). Особистий архів і книгозбірня вченого довгий час зберігалися в його родині.

Після смерті дружини вченого, за участі викладачів кафедри всесвітньої історії ОНУ Т.О. Ізбаш-Гоцкало і О.М. Лугового, архів та книжкове зібрання були передані онуком Каришковського-Ікара 13 лютого 2019 р. Науковій бібліотеці. Книгозбірня нараховує 1934 примірників і хронологічно охоплює період з 1900 по 2004 рр. На титульних аркушах книг проставлений особистий штамп «EX LIBRIS П.О. Каришковського» й підпис власника. На деяких з них – саморобні екслібриси «ІКАР» і «ПК». Зібрання не зберігається як єдине ціле, а розосереджене в різних тематичних відділах основного фонду Наукової бібліотеки, але має статус власницької колекції.

Зібрання П. Каришковського-Ікара повністю представлене в електронному каталозі НБ ОНУ (див. посилання <http://liber.onu.edu.ua/opacunicode/index.php?url=/matieres/view/269010>).

Склад книжкового зібрання Петра Йосиповича різноманітний як за тематикою, так і за видами документів. Видовий склад представлений таким чином: періодичні видання – 208 од., образотворчі – 10 од., картографічні атласи – 6 од., основну частину зібрання (1710 од.) складають книжкові видання, серед яких особливе місце займають довідкові видання (38 од.), а також матеріали вітчизняних і міжнародних конференцій (29 од.).

Окремої уваги заслуговує колекція періодичних видань у зібранні вченого. Їх кількість відносно невелика – всього 30 назв у 208 прим. В основному це розрізнені випуски, де надруковані наукові дослідження П. Й. Каришковського-Ікара, його колег і учнів. Тут слід зазначити безсумнівний внесок Петра Йосиповича в поповнення фондів Наукової бібліотеки випусками періодичних видань, що раніше в ньому були відсутні. Серед них – іноземні академічні періодичні ви-

дання 60–80-х рр. XX ст. з історичних наук, що на даний момент представляють певну наукову цінність («Buletinul societatii numismatice Romane», «Eirene. Studia Graeca et Latina», «Prace naukowe Uniwersytetu Slaskiego w Katowicach», «Studia historica Academiae Scientiarum Hungaricae», «Studii si cercetari de istorie veche si archeologie» та «Studii si cercetari de numismatica»).

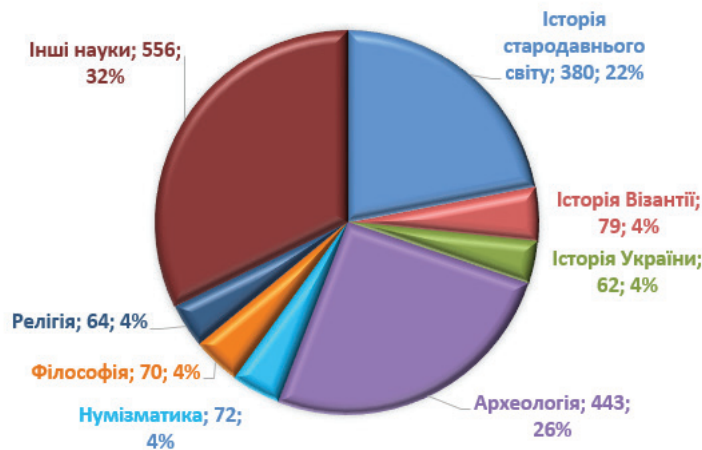
Серед довідкових видань, наявних у зібранні Каришковського-Ікара, слід відзначити двотомний «Древнегреческо-русский словарь» Й. Х. Дворецького (за редакцією С. І. Соболевського), надрукований Державним видавництвом іноземних і національних словників у 1958 р. [8]. Словник більше не перевидавався. Це найповніший давньогрецько-російський словник, який містить 70 тисяч статей з безліччю цитат з творів давніх авторів.

Окремої уваги заслуговує «Предметно-понятийный словарь греческого языка: Крито-микенский период», укладений В. П. Казанскене та М. М. Казанським (Інститут мовознавства АН СРСР. Л.: Наука, 1986) [17]. Це перший у вітчизняній лексикографії словник найдавнішого письмово засвідченого періоду грецької мови. Для зручності користувача лексика в словнику згрупована за тематичними рубриками; кожне слово показано в текстовому оточенні. Також словник містить інтерпретацію реалій крито-мікенської цивілізації, що робить його одним з найважливіших інструментів при роботі з мікенськими текстами.

У коло читання кожного вченого входять, насамперед, праці його колег – сучасників та попередників. Не був винятком і професор П. Й. Каришковський-Ікар. Він з інтересом студіював придбані та отримані іншим шляхом книги з історичних наук, філософії, релігії та філології, а потім вміло застосовував отриману інформацію в лекціях перед студентами університету, підтверджуючі репутацію професора-ерудита [3, с. 17]. Як зазначає у своїй книзі «Одессея одного археолога» учень Каришковського-Ікара, доктор історичних наук А. О. Добролюбський: «Це була не людина, а справжній витвір мистецтва. Причому очевидний і загальноновизнаний шедевр» [7, с. 37].

Основну частину зібрання Каришковського-Ікара – 69 % (1198 од.) – складають книжкові видання, представлені історичними науками, серед яких переважають книги з археології, нумізматики, історії стародавнього світу та Візантії (див. іл. 1).

Добірка книг яскраво ілюструє постійне розширення сфери наукових інтересів Петра Йосиповича. У роки навчання на історичному факультеті ОДУ (1939–1945) і роботи в Одеському історико-археологічному музеї (1944 – грудень 1946 рр.) він захопився античною історією та допоміжними історичними дисциплінами (нумізматика, епіграфіка тощо). Безсумнівно, на формування майбутніх наукових інтересів молодого вченого вплинули директор музею (1941–1944), відомий історик античності та краєзнавець В. І. Селінов [14, с. 385], а також професори Одеського університету археолог, історик і філолог М. Ф. Болтенко і філолог-латиніст, знавець давньоримської історії, літератури та театру Б. В. Варнеке [14, с. 382], чії лекції він відвідував під час навчання на історичному факультеті.

ЗМІСТОВИЙ СКЛАД КОЛЕКЦІЇ (ОД.)

У другій половині 40-х рр. XX ст. відбувається зміна проблематики наукових досліджень П. Й. Каришковського-Ікара. Його увагу було зосереджено на розгляді політичних взаємовідносин Візантії, Болгарії і Київської Русі часів князя Святослава. У 1951 р. він успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Візантія, Болгарія і Русь в 967–972 рр.» й став одним з провідних фахівців з середньовічної історії Балкан [18, с. 14]. Про інтерес П. Й. Каришковського-Ікара до цієї тематики також свідчить наявність в його зібранні останнього видання капітальної класичної праці «Киевская Русь» (1949) [4] відомого історика Б. Грекова. Монографія Грекова присвячена проблемі суспільного ладу Київської Русі і до цих пір вважається одним з найавторитетніших досліджень з історії державності слов'ян домонгольського періоду.

Також в зібранні Каришковського-Ікара є кілька праць французького візантиніста Ш. Діля, який визначив напрям розвитку візантиністики у Франції. Серед них – перекладні видання фундаментальної праці «История Византийской империи» (Histoire de l'Empire Byzantin) [5] та «Основные проблемы истории Византии» [6] (Les grands problèmes de l'histoire byzantine). У своїх дослідженнях Ш. Діль охарактеризував значення візантійської цивілізації у світовому історичному процесі, а також узагальнив досвід візантиністів і сформулював завдання візантиністики як науки.

Однак вже у другій половині 1950-х рр. вчений повернувся до вивчення антикознавчої тематики [14, с. 385]. Наукові інтереси Петра Йосиповича змістилися в бік дослідження античної історії, нумізматики, епіграфіки та історичної географії Причорномор'я. Книги цієї тематики (52 %) переважають у зібранні вченого. Серед них – праці античних авторів (16 од.), прекрасним знавцем яких був П. Й. Каришковський-Ікар.

Безумовний інтерес представляють власні видання Петра Йосиповича (12 од.). Найраніша його робота в книгозбірні належить до 1958 р. [11], коли Каришковський-Ікар вже здобув визнання в науковому світі.

Найзначніші його роботи присвячені епіграфіці та нумізматиці – особливо монетам Ольвії. Так, представлена у колекції докторська дисертація Каришковського-Ікара «Монетное дело и денежное обращение Ольвии (VI в. до н.э. – IV в. н.э.)», захищена у 1969 р. та опублікована після смерті вченого у 2003 р. окремим виданням [12], до теперішнього часу залишається найбільш повним зібранням інформації з монетної справи Ольвії. Видання містить розгорнутий огляд ольвійських монет з метрологічної, типологічної та історико-культурної точки зору [16, с. 369], а також покажчик опублікованих робіт П. Й. Каришковського-Ікара, таблиці ольвійських монет, підготовлені вченим в якості додатку до дисертації, серед них 274 таблиці раніше не публікувалися та створені автором вже після захисту.

Остання його прижиттєва праця (надрукована після смерті автора) – «Монеты Ольвии: очерк денежного обращения Северо-Западного Причерноморья в античную эпоху» [13] є підсумком багаторічних досліджень вченого з античної нумізматики, історії монетної справи і грошового обігу Північно-Західного Причорномор'я в античну добу [1, с. 3].

Науковим дослідженням П. Й. Каришковського-Ікара сприяв його лінгвістичний талант. За свідченнями сучасників, професор досконало володів латиною та давньогрецькою мовою, вільно читав десятима іншими мовами [20, с. 67], що підтверджується наявністю в його колекції значної кількості книг іноземними мовами (166 од.). Переважають видання румунською (26 од.) та болгарською мовами (23 од.), далі – німецькою (18 од.) та польською (9 од.), і лише 7 книг англійською.

Серед книг іноземної частини зібрання почесне місце займають праці таких відомих істориків, археологів та нумізматів як І. Барнеа, П. Бедукіан, Р. Вулпе, А. Дайковичу, А. Зуле, Г. Кеншерпер, Д. Піппіді, С. Русоцький тощо.

У спогадах сучасників вченого згадується, що в книгозбірні Каришковського-Ікара було чимало рідкісних книг [18, с. 15], в тому числі українських видань 1920-х рр. Але в 1976 р. значна частина бібліотеки – майже всі художні та багато «непрофільних наукових» видань – була продана її власником [19, с. 26–27]. Збережену частину рідкісних та цінних видань книжкової колекції складають видання початку ХХ ст. (11 од.).

Найбільш раннім з представлених у зібранні Каришковського-Ікара є фундаментальна праця відомого сходознавця, арабіста, засновника американської візантології О. О. Васильєва «Византия и арабы. Политическое отношение Византии и арабов за время Аморийской династии» [9], захищена як магістерська дисертація в 1901 р. У цій праці був зібраний і досліджений весь доступний на той час матеріал про політичні відносини Візантії та Арабського халіфату в 820–867 рр. Використавши візантійські і арабські джерела, автор вперше ввів у науковий обіг максимально багатий фактичний матеріал, що став

фундаментом для подальшого вивчення історії Візантії і Арабського халіфату. Крім основного тексту, велике наукове значення мають додатки, де розглянуті джерелознавчі питання.

Також привертає увагу «Вісник Одеської комісії краєзнавства при Українській Академії наук» [2] – визначна пам'ятка краєзнавства першої третини ХХ ст., на сторінках якого представлений багатий краєзнавчий матеріал. Сама Одеська комісія краєзнавства при УАН була заснована 26 серпня 1923 р. на базі Інституту народної освіти (ІНО). В центрі уваги наукових інтересів членів комісії були соціально-історичні, етнографічно-лінгвістичні, археологічні та природничі аспекти краєзнавства Степової України. Відповідно до цього завдання комісія налічувала чотири секції: етнографічно-лінгвістична (голова – Р. М. Волков), археологічна (голова – проф. С. Дложевський), соціально-історична (голова – проф. М. Слабченко) та секція природничих багатств (голова – проф. Г. Танфільєв). Німецька та грецька секції долучилися пізніше. На сторінках «Вісника...» опубліковані повідомлення про археологічні знахідки в Ольвії, на острові Березань та на Аджигольському лимані, які потім стали експонатами одеських музеїв; учасники етнографічно-лінгвістичної секції збирали етнографічний та діалектологічний матеріал для вивчення Північного Причорномор'я. На засіданнях соціально-історичної секції обговорювали доповіді, присвячені історії залізничного будівництва на Одещині, земельній колонізації півдня України, побуту та господарству краю, історії селянського і робітничого руху, революційним подіям тощо. На засіданнях секції вивчення природних багатств краю було прочитано понад 30 доповідей на теми з гідрології, зоогеографії, геофізики, геології, мінералогії, гідробіології, ботаніки, ґрунтознавства, фауни місцевого краю тощо. Статті, які були опубліковані на сторінках «Вісника...», свідчать, що плідна робота науковців сприяла розвитку науково-дослідної діяльності в галузі краєзнавства.

До рідкісних та цінних видань також відносяться перші випуски «Херсонеського збірника» [21] – неперіодичного видання Херсонеського історико-археологічного музею, засновником та головним редактором якого був історик та археолог, директор Керченського і Херсонеського музеїв Костянтин Едуардович Гриневич. У збірнику публікувалися звіти про результати археологічних досліджень розкопок античного та середньовічного Херсонеса, подається опис і аналіз знайдених під час розкопок монет, фресок, написів, виноробень тощо. У першому випуску «Херсонеського збірника» опубліковані роботи К. Е. Гриневича, у другому представлена обробка і публікація матеріалів дореволюційних розкопок, куди крім роботи К. Е. Гриневича були включені щоденник розкопок херсонеського некрополя Миколи Івановича Рєпнікова за 1908 р. з планом, фотографіями і малюнками та щоденники розкопок некрополя під керівництвом Роберта Хрисанфовича Льюпера за 1908–1910 рр. з ілюстраціями. Надалі збірка випускалася нерегулярно. «Херсонеський збірник» і зараз є цінним джерелом з історії стародавньої історії Північного Причорномор'я.

Частина книжкового зібрання, що належало П.Й. Каришковському-Ікару (67 од.), містить дарчі написи, посторінкові записи, що свідчать про особисті контакти вченого з представниками вітчизняної та світової наукової спільноти. Серед тих, хто дарував свої праці Каришковському-Ікару, відомі вчені, його колеги та учні – М.В. Агбунов, В.А. Афонюшкін, А.Д. Бачинський, Ю.М. Василевич, А.О. Добролюбський, Д.М. Піппіді, Д.П. Урсу тощо.

Таким чином, дане зібрання має велике значення для науково-дослідного та освітнього процесу університету, адже містить вагомі книги з історичних та інших наук за 1900–2004 рр., ретельно відібрані власником, а також іноземну наукову літературу, яка не перевидавалася і яку іноді неможливо віднайти в бібліотеках України. Також зібрання дає уяву про знання та коло наукових інтересів власника. На частині книжкового зібрання, що належало П.Й. Каришковському-Ікару, виявлено автографи дарувальників, що дозволяє відстежити зв'язки вченого з вітчизняною та світовою науковою спільнотою. Зібрання видатного науковця містить рідкісні та цінні видання початку ХХ ст. Книги цього непростого періоду в історії нашої країни становлять особливу цінність і бібліографічну рідкість.

Список використаних джерел

1. Агбунов М. В. П. О. Карышковский и изучение древней истории и географии Причерноморья / М. В. Агбунов // Древнее Причерноморье : чтения памяти проф. П. О. Карышковского : тез. докл. конф. (Одесса, 7–11 марта 1989 г.). – Одесса, 1989. – С. 3–4.
2. Вісник Одеської Комісії Краєзнавства при Всеукраїнській Академії наук / Одес. комісія краєзнавства. – Одеса, 1925. – Ч. 2–3 : Секція археологічна. – 70 с. ; 1929. – Ч. 4–5 : Секція німецька, вип. 1. – 44 с. ; 1929. – Ч. 4–5 : Секція соціально-історична. – 156 с. ; 1929. – Ч. 4–5 : Секція вивчення природних багатств. – 112 с. ; 1930. – Ч. 4–5 : Секція археологічна. – 188 с. ; 1930. – Ч. 4–5 : Секція для вивчення грецької нацменшости, вип.1. – 48 с.
3. Гребенник Г. П. Записки университетского человека / Г. П. Гребенник. – Одесса : Печ. дом, 2014. – 367 с.
4. Греков Б. Д. Киевская Русь / Б. Д. Греков. – М. : Учпедгиз, 1949. – 507 с.
5. Диль Ш. История Византийской империи / Ш. Диль ; пер. с фр. А. Е. Рогинской ; под ред. и с предисл. Б. Т. Горянова. – М. : Изд-во иностр. лит., 1948. – 159 с.
6. Диль Ш. Основные проблемы византийской истории / Ш. Диль ; пер. с фр., предисл. Б. Т. Горянов ; под ред. С. Д. Сказкина. – М. : Изд-во иностр. лит., 1947. – 183 с.
7. Добролюбский А. О. Одесса одного археолога / А. О. Добролюбский ; ред.-сост. А. Красножон. – СПб. : Нестор-История, 2009. – 512 с.
8. Древнегреческо-русский словарь : ок. 70000 слов (в обоих т.) / сост. И. Х. Дворецкий ; под ред. С. И. Соболевского. – М. : Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1958. – Т. 1 : А–Л. – 1043 с. ; Т. 2. – 1044–1904 с.
9. Васильев А. А. Византия и арабы. Политические отношения Византии и арабов за время Аморийской династии / А. А. Васильев. – СПб. : тип. И. Н. Скороходова, 1900. – 183 с. – (Зап. ист.-филол. фак. имп. С.-петерб. ун-та ; ч. 56).
10. Іваннікова Л. В. Одеська комісія краєзнавства при ВУАН як науковий українознавчий осередок / Л. В. Іваннікова // Слов'янський світ. – 2014. – Вип. 13. – С. 33–52.
11. Карышковский П. О. Восстание Спартака / П. О. Карышковский. – М. : Политиздат, 1958. – 63 с.
12. Карышковский П. О. Монетное дело и денежное обращение Ольвии (VI в. до н. э. – IV в. н. э.) = Coinage and monetary circulation in Olbia (6th century b. c. – 4th century a. d.) : дис. ... д-ра ист. наук / П. О. Карышковский ; ОГУ имени И. И. Мечникова. – Одесса : А. С. Фридман, 2003. – XVI, 684 с.
13. Карышковский П. О. Монеты Ольвии : очерк денежного обращения Северо-Западного Причерноморья в античную эпоху / П. О. Карышковский ; отв. ред. В. Л. Янин ; АН УССР, Одес. археол. музей. – Киев : Наук. думка, 1988. – 167 с.
14. Левченко В. В. В начале пути: формирование научных интересов Петра Осиповича Карышковского / В. В. Левченко // Древнее Причерноморье. – 2013. – Вып. 10. – С. 380–387.

15. Максимов Є. В. «Херсонесский сборник» // Радянська енциклопедія історії України. – Київ : Укр. рад. енциклопедія, 1972. – Т. 4. – С. 424.
16. Музичко О. Є. До наукової біографії П. Й. Каришківського: відгук професора С. Я. Борового на автореферат докторської дисертації «Монетное дело и денежное обращение Ольвии (VI в. до н. э. – IV в. н. э.)» / О. Є. Музичко // Стародавнє Причорномор'я. – 2016. – Вип. 11. – С. 367–371.
17. Предметно-понятийный словарь греческого языка : Крито-микенский период / АН СССР, Ин-т языкознания ; сост.: В. П. Казанскене, Н. Н. Казанский ; отв. ред. В. П. Нерознак. – Л. : Наука, 1986. – 207 с.
18. Руссев Н. Возвращение Икара Счастливого (субъективные заметки) // *Stratum plus*. – 1999. – № 6. – С. 11–18.
19. Сапожников И. В. К 100-летию профессора П. О. Каришківського: жизнь и творчество по сокращенной программе // Стародавнє Причорномор'я. – 2021. – Вип. 13. – С. 21–32.
20. Урсу Д. П. Университет длиною в жизнь. Путь историка / Д. П. Урсу. – Одесса : Бондаренко М. А., 2016. – 500 с. – (Тр. гос. архива Одес. обл. ; т. 46).
21. Херсонесский сборник / Гос. Херсонес. музей. – 1926. – Вип. 1 : Стены Херсонеса Таврического. Подстенный склеп № 1012 и ворота Херсонеса, открытые в 1899 году. – 72 с. ; 1927. – Вип. 2 : Материалы по археологии Херсонеса Таврического. – 296 с. ; 1931. – Вип. 3. – 247 с.

References

- [1]. Agbunov M. V. P. O. Karyshkovskiy i izuchenie drevney istorii i geografii Prichernomorya [Karyshkovsky and studies of Ancient History and Geography of the Black Sea littoral]. *Drevnee Prichernomorie: chteniya pamyati prof. P. O. Karyshkovskogo: tez. dokl. konf. (Odessa, 7–11 marta 1989 g.)* [Ancient Black Sea littoral: P. O. Karyshkovsky Memorial Lectures: conference reports abstracts (Odessa, March 7th–11th, 1989)]. Odessa, 1989. – P. 3–4.
- [2]. *Visnyk Odeskoi Komisii Kraieznavstva pry Vseukrainskii Akademii nauk* [Bulletin of the Odessa Regional Studies Commission at the All-Ukrainian Academy of Sciences]. Odessa, 1925. – Pt. 2–3: Sektsiia arkhеolohichna. – 70 p.; 1929. – Pt. 4–5: Sektsiia nimetska, iss. 1. – 44 p.; 1929. – Pt. 4–5: Sektsiia sotsiialno-istorychna. – 156 p.; 1929. – Pt. 4–5: Sektsiia vyvchennia pryrodnykh bahatstv. – 112 p.; 1930. – Pt. 4–5: Sektsiia arkhеolohichna. – 188 p.; 1930. – Pt. 4–5: Sektsiia dlia vyvchennia hretsroi natsmenshosty. Iss. 1: Hretska viiskova kolonizatsiia na pivdni Ukrainy naprykintsi XVIII ta pochatku XIX stol. – 48 p.
- [3]. Grebennik G. P. *Zapiski universitetskogo cheloveka* [University person's memoirs]. Odessa, 2014, 367 p.
- [4]. Grekov B. D. *Kievskaya Rus* [Kievan Rus]. Moskva, 1949, 507 p.
- [5]. Dil Sh. *Istoriya Vizantiyskoy imperii* [History of the Byzantine Empire]. M., 1948, 159 p.
- [6]. Dil Sh. *Osnovnye problemy vizantiyskoy istorii* [The main problems of Byzantine history]. Moskva, 1947, 183 p.
- [7]. Dobrolyubskiy A. O. *Odesseye odnogo arkhеologa* [An archaeologist's Odessey]. Sankt-Peterburg, 2009, 512 p.
- [8]. *Drevnegrechesko-russkiy slovar: ok. 70000 slov (v oboikh t.)* [Ancient Greek-Russian dictionary: about 70000 words (in both vol.)]. Moskva, 1958, Vol. 1: A–L, 1043 p.; Vol. 2: M – ..., 1044–1904 p.
- [9]. Vasilev A. A. *Vizantiya i araby. Politicheskie otnosheniya Vizantii i arabov za vremya Amoriyskoy dinastii* [Byzantium and the Arabs. Political relations between Byzantium and the Arabs during the Amorian dynasty]. 1900, 183 p. (Zapiski istoriko-filologicheskogo fakulteta imp. S.-Peterburgskogo universiteta Pt. 56.)
- [10]. Ivannikova L. V. Odeska komisiia kraieznavstva pry VUAN yak naukovyi ukrainoznavchyi osередok [Odessa Regional Studies Commission at the All-Ukrainian Academy of Sciences as a scientific Ukrainian studies center]. *Slovianskyi svit* [Slavic world]. 2014, iss. 13., pp. 33–52.
- [11]. Karyshkovskiy P. O. *Vosstanie Spartaka* [The Spartacus Uprising]. Moskva, 1958, 63 p.
- [12]. Karyshkovskiy P. O. *Monetnoe delo i denezhnoe obrashchenie Olvii (VI v. do n. e. – IV v. n. e.)* [Coinage and monetary circulation in Olbia (6th century b. c. – 4th century a. d.)]. Odessa, 2003, XVI, 684 p.
- [13]. Karyshkovskiy P. O. *Monety Olvii: ocherk denezhnogo obrashcheniya Severo-Zapadnogo Prichernomorya v antichnuyu epokhu* [Coins of Olbia: An Essay of the Currency Circulation of the North-Western Black Sea littoral in Antiquity]. Kiev, 1988, 167 p.
- [14]. Levchenko V. V. V nachale puti: formirovanie nauchnykh interesov Petra Osipovicha Karyshkovskogo [The beginnings: the formation of scientific interests of Pyotr Ossipovich]. *Drevnee Prichernomorie* [Ancient Black Sea littoral]. 2013, iss. 10, pp. 380–387.
- [15]. Maksymov Ye. V. «Khersonesskyi sbornik» [«Chersonesos collection»]. *Radianska entsyklopediia istorii Ukrainy* [Soviet Encyclopedia of Ukrainian history]. Kyiv, 1972, vol. 4, pp. 424.
- [16]. Muzychko O. Ye. Do naukovoї biohrafii P. Y. Karyshkovskoho: vidhuk profesora S. Ya. Borovoho na avtoreferat doktorskoi dysertatsii «Monetnoe delo y denezhnoe obrashchenye Olvyi (VI v. do n. э. – IV v. n. э.)» [To the

- scientific biography of P.Y. Karishkovsky: Professor S. Ya. Borovy's report on the abstract of the doctoral dissertation «Coinage and money circulation of Olbia (VI century BC – IV century AD)». *Starodavnie Prychornomor'ia* [Ancient Black Sea littoral]. 2016, iss. 11, pp. 367–371.
- [17]. *Predmetno-ponyatiyny slovar grecheskogo yazyka: Krito-mikenskiy period* [Subject-conceptual Dictionary of the Greek language: Crete-Mycenaean period]. Leningrad, 1986, 207 p.
- [18]. Russev N. Vozvrashchenie Ikara Schastlivogo (subektivnye zametki) [Resurgence of Icarus the Happy (subjective notes)]. *Stratum plus*. 1999, no 6, pp. 11–18.
- [19]. Sapozhnikov I. V. K 100-letiyu professora P.O. Karyshkovskogo: zhizn i tvorchestvo po sokrashchennoy programme [To the 100th anniversary of Professor P.O. Karyshkovsky: life and work at the reduced syllabus]. *Starodavne Prychornomor'ia* [Ancient Black Sea littoral]. 2021, iss. 13, pp. 21–32.
- [20]. Ursu D.P. *Universitet dlinoyu v zhizn. Put istorika* [A lifelong University. The path of the historian]. Odessa, 2016, 500 p.
- [21]. *Khersonesskiy sbornik* [Chersonesos collection]. 1926, iss. 1: Steny Khersonesa Tavricheskogo. Podstennyy sklep № 1012 i vorota Khersonesa, otkrytye v 1899 godu.—p.; 1927, iss. 2: Materialy po arkheologii Khersonesa Tavricheskogo, p.; 1931, iss. 3, p.

Надійшла 19.03.2021 р.

Bykova T.M.

Head of the Department of
Scientific Processing of Documents and Organization of Catalogues
Scientific Library of the
Odessa I.I. Mechnikov National University
24 Preobrazhenskaya St., Odessa, 65082, Ukraine
tel.: (048) 722 12 10
e-mail: library@onu.edu.ua

Kupriyanova N.M.,

Head of the Sector of the informative and bibliographic department of the
Scientific Library of the
Odessa I.I. Mechnikov National University
24 Preobrazhenskaya St., Odessa, 65082, Ukraine
tel.: (048) 722 12 10
e-mail: library@onu.edu.ua

**PERSONAL BOOK COLLECTION OF THE HISTORIAN,
ARCHAEOLOGIST, NUMISMAT, PROFESSOR OF THE
ODESSA UNIVERSITY P. KARYSHKOVSKYI–IKAR
IN THE STOCKS OF THE SCIENTIFIC LIBRARY OF THE
ODESSA I. I. MECHNIKOV NATIONAL UNIVERSITY**

Summary

The main purpose of the article is a subject-thematic analysis of the personal book collection of an outstanding Odessa historian-antiquarian, specialist in numismatics, Greek and Latin epigraphy of the Northern Black Sea littoral, Byzantine scholar, brilliant lecturer, professor of Odessa I.I. Mechnikov National University, Head of the Department of History of the Ancient World and the Middle Ages Petr Yosypovych Karyshkovskiy-Ikar (1921–1988) held in the stocks of the Scientific Library. The article tells the story of the delivery of the personal book collection

to the Scientific Library of Odessa I.I. Mechnikov National University in 2019. The collection contains 208 units of periodicals, 10 pictorial units, there are also cartographic atlases (6 units). The main part of the collection (1710 units) consists of books on historical sciences mainly on archeology, numismatics, history of the ancient world and Byzantium. Reference editions (38 units) as well as materials of domestic and international conferences (29 units) make an important part of the collection. Special attention is paid to some rare and valuable publications of the first half of the 20th century, such as the Bulletin of the Odessa Commission of Local Lore at the Ukrainian Academy of Sciences and the Chersonese Collection. It can be noted that this collection is of great importance for the research and educational process of the university, as it contains important books on historical and other sciences carefully selected by the owner, as well as foreign scientific literature, which has not been republished and sometimes is not available in Ukrainian libraries. The collection also gives an idea of the range of scientific interests of its owner.

Keywords: Karyshkovskyi-Ikar P. Y., Scientific Library of the Odessa I. I. Mechnikov National University, book collection, collection of rare and valuable editions.